

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

ZPRÁVA ZE SLEDOVÁNÍ VYHOŠTĚNÍ

Z: Zařízení pro zajištění cizinců Balková
Do: hraniční přechod Starý Hrozenkov – Drietoma
Druh sledování: správní vyhoštění
Vyhošťované osoby: pan A., nar. xxx, stát. přísl. Ukrajina
pan B., nar. yyy, stát. přísl. Ukrajina
Datum realizace: 26. dubna 2017
Datum vydání zprávy: 13. června 2017
Sledování provedly: Mgr. Veronika Sedláková, Mgr. Anna Láníčková
Spisová značka: 18/2017/NZ/VS-11593/2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Obsah

Úvodní informace	3
A. Právní rámec sledování vyhoštění	3
B. Zpráva ze sledování vyhoštění	4
C. Navržená opatření k nápravě	5
D. Informace o vyhošťovaných osobách	5
E. Průběh sledování vyhoštění	6
Shrnutí	7
Průběh realizace vyhoštění	8
1. Použití donucovacích prostředků	8
Přehled opatření k nápravě	13

Úvodní informace

A. Právní rámec sledování vyhoštění

Veřejný ochránce práv provádí podle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv¹ sledování *zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody* (dále jen „sledování vyhoštění“). Mandát ochránce pro sledování vyhoštění plyne z implementace čl. 8 odst. 6 Návržové směrnice.² Působnost ochránce v této oblasti vychází také z Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení,³ jehož účelem je prevence mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, a tedy i z výkonu svého mandátu „národního preventivního mechanismu“. Kombinace obou mechanismů kontroly zajišťuje efektivní preventivní ochranu práv cizinců a kontrolu zacházení s nimi v procesu navrácení.

Cílem sledování vyhoštění je zajistit respektování práv zajištěných, vyhošťovaných, předávaných a prováděných cizinců (dále jen „vyhošťovaných cizinců“ nebo „vyhošťovaných osob“), zvyšovat standard zacházení s cizinci, jakož i dodržování mezinárodních závazků České republiky v této oblasti. Cílem je rovněž posilovat ochranu zvláště zranitelných osob, kterými jsou nezletilí bez doprovodu, osoby se zdravotním postižením apod.

Ochránce je o každém výkonu správního či trestního vyhoštění, předání nebo průvozu informován s předstihem.⁴ Policie České republiky poskytuje pověřeným zaměstnancům Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) během sledování vyhoštění nezbytnou součinnost dle zákona o pobytu cizinců.⁵

Pověření zaměstnanci Kanceláře⁶ jsou oprávněni s vědomím vedoucího zařízení vstoupit do detenčního zařízení, kde se vyhošťovaná osoba nachází. Pověření zaměstnanci Kanceláře mohou klást otázky subjektům participujícím na vyhoštění, zejména eskortujícím policistům a zaměstnancům Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni hovořit s cizincem bez přítomnosti třetích osob a

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků (dále jen „Návržová směrnice“).

3 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 78/2006 Sb. m. s. o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

4 V souladu s § 21a odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a § 178d odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

5 V souladu s § 178d odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

6 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

nahlížet do veškeré dokumentace související s nuceným návratem, včetně zdravotnické dokumentace.⁷

Základní lidská práva a svobody vyhošťovaných osob jsou garantována v Listině základních práv a svobod, v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku závazné (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod⁸), a také v právu Evropské unie (např. Listina základních práv Evropské unie⁹, Návratová směrnice apod.).

Konkrétní úpravu práv a povinností vyhošťovaných osob upravují zejména právní předpisy vztahující se k působnosti subjektů, které se na realizaci vyhoštění, předání a průvozu podílejí. Předně jde o Policii České republiky, které je zákonem svěřen výkon vyhoštění cizince.¹⁰ Postup policie při eskortách vyhošťovaných cizinců upravuje závazný pokyn policejního prezidenta o eskortách.¹¹

Při posuzování samotného zacházení s osobami vyhošťovanými vychází ochránce rovněž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva,¹² standardů formulovaných Radou Evropy¹³ nebo Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).¹⁴

B. Zpráva ze sledování vyhoštění

Ochránce ve zprávě předkládá svá zjištění, hodnocení, návrhy opatření k nápravě a vyzývá odpovědné orgány a zařízení k odůvodněnému vyjádření, které se může týkat jak učiněných zjištění, tak opatření nebo termínů pro jejich naplnění. K vyjádření stanoví lhůtu.

Shledá-li ochránce vyjádření oslovených orgánů dostatečnými, vyzní je o tom. Může si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení,

7 V souladu s § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotnických službách), ve znění pozdějších předpisů.

8 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů.

9 Listina základních práv a svobod Evropské unie podepsaná dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, Úřední věstník 2012/C 326/391.

10 Podle § 152 zákona o pobytu cizinců, § 163 odst. 1 písm. h) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, a § 87 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

11 Závazný pokyn policejního prezidenta č. 159 ze dne 2. prosince 2009, o eskortách, střežení osob a policejních celách, ve znění pozdějších předpisů.

12 European Court of Human Rights. Fact sheet – Collective expulsions of aliens [online]. Strasbourg ©European Court of Human Rights 2016 [cit. 2017-05-25]. Dostupné z:

http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Collective_expulsions_ENG.pdf.

13 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2016-12-15]. Dostupné z:

http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

14 European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment. CPT Standards [online]. Strasbourg © Council of Europe 2015 [cit. 2017-05-25]. Dostupné z:

<http://cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace. Neshledá-li ochránce vyjádření zařízení a oslovených orgánů dostatečnými, vyzoomí nadřízený úřad (případně vládu ČR, není-li nadřízeného úřadu) nebo informuje veřejnost.¹⁵

C. Navržená opatření k nápravě

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení. Při jejich formulaci navrhuje ochránce také termín realizace, přičemž očekává, že subjekt, proti kterému opatření směřuje, jej buď respektuje, anebo odůvodněně navrhne jiný termín:

- **Opatření s lhůtou k plnění** je třeba provést ve stanovené lhůtě, neboť jeho realizace si vyžádá zpravidla delší čas. Ochránce očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, zda a jak přesně provedou opatření a zda ve stanovené lhůtě nebo v jiném konkrétním termínu, anebo navrhnou alternativu opatření s konkrétním termínem naplnění.
- **Opatření s průběžným plněním** formuluje ochránce tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Ochránce očekává, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo kdy a jak se tak stane, nebo navrhnou jeho alternativu.

D. Informace o vyhošťovaných osobách

Vyhošťovanými cizinci byli pan A., nar. xxx, a pan B., nar. yyy, oba státní příslušnost Ukrajina. Pan A. byl dne 3. března 2017 zajištěn za účelem správního vyhoštění¹⁶ a byl umístěn do Zařízení pro zajištění cizinců Balková. Policie České republiky mu rozhodnutím ze dne 18. března 2017 uložila správní vyhoštění na dobu 1 roku.¹⁷ Pan B. byl zajištěn dne 22. března 2017 za účelem správního vyhoštění a byl umístěn do Zařízení pro zajištění cizinců Balková.¹⁸ Policie České republiky mu uložila správní vyhoštění na dobu 1 roku.¹⁹ Pan B. si podal žádost o udělení mezinárodní ochrany, která mu však nebyla udělena.

15 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

16 Rozhodnutí Policie České republiky, Krajského ředitelství Policie Karlovarského kraje, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o zajištění ze dne 3. března 2017, č. j. KRPK-17202-19/ČJ-2017-190022.

17 Rozhodnutí Policie České republiky, Krajského ředitelství Policie Karlovarského kraje, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o správním vyhoštění ze dne 18. března 2017, č. j. KRPK-17202-40/ČJ-2017-190022.

18 Rozhodnutí Krajského ředitelství Policie Hl. města Prahy, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o zajištění ze dne 22. března 2017, č. j. KRPA-105748-18/ČJ-2017-000022 a rozhodnutí Krajského ředitelství Policie Hl. města Prahy, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o prodloužení zajištění ze dne 18. dubna 2017, č. j. KRPA-105748-33/ČJ-2017-000022.

19 Rozhodnutí Krajského ředitelství Policie Hl. města Prahy, odboru cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort, o správním vyhoštění ze dne 19. července 2014, č. j. KRPA-78138-32/ČJ-2014-000022.

E. Průběh sledování vyhoštění

O realizaci vyhoštění informovala policie písemně zaměstnance Kanceláře prostřednictvím oznámení o realizaci správního vyhoštění ze dne 20. dubna 2017.²⁰ Správní vyhoštění obou cizinců provedli policisté Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie, Zařízení pro zajištění cizinců Balková (dále jen „eskortující policisté“).

Sledování vyhoštění provedly pověřené zaměstnankyně Kanceláře Mgr. Veronika Sedláková a Mgr. Anna Láníčková dne 26. dubna 2017 bez předchozího ohlášení. Jelikož nebyl během návštěvy přítomen vedoucí Zařízení pro zajištění cizinců Balková, předaly zaměstnankyně Kanceláře pověření přítomné zaměstnankyni Zařízení pro zajištění cizinců Balková na NONSTOPu. Vedoucí zařízení Jan Novotný byl o sledování vyhoštění informován telefonicky. Zaměstnanci Zařízení pro zajištění cizinců Balková poskytli zaměstnankyním Kanceláře veškerou potřebnou součinnost, za což děkuji.

Pověřené zaměstnankyně Kanceláře provedly sledování procesů souvisejících s předáním vyhošťovaných cizinců eskortujícím policistům v Zařízení pro zajištění cizinců Balková. Zaměstnankyně Kanceláře však nemohly provést sledování procesů souvisejících s eskortou cizinců na hranice, jelikož jim nebylo ze strany eskortující policie umožněno být přítomny v eskortním vozidle. Zaměstnankyně Kanceláře se také nemohly zúčastnit předání vyhošťovaných cizinců slovenské policejní eskortě na hraničním přechodu Starý Hrozenkov - Drietoma, protože eskortující policisté použili krátce po opuštění Zařízení pro zajištění cizinců Balková výstražný maják, a tím pádem byli na místě předání o půl hodiny dříve než zaměstnankyně Kanceláře. Po příchodu zaměstnankyň Kanceláře na hraniční přechod byli vyhošťovaní cizinci již ve vozidle slovenské policejní eskorty.

20 Oznámení Ředitelství služby cizinecké policie o realizaci správního vyhoštění ze dne 20. dubna 2017, č. j. CPR-7067-12/ČJ-2017-930310-T259 a oznámení Ředitelství služby cizinecké policie ze dne 20. dubna 2017, č. j. CPR-8725-10/ČJ-2017-930310-T225.

Shrnutí

V rámci sledování vyhoštění jsem se zabývala zejména tím, zda jsou oba cizinci připraveni na výkon správního vyhoštění a zda měli dostatečné povědomí o úkonech spojených s realizací vyhoštění. Také jsem se věnovala průběhu samotné realizace vyhoštění a způsobu, jakým eskortující policisté zacházeli s cizinci.

Oceňuji vstřícný přístup zaměstnanců Zařízení pro zajištění cizinců Balková k vyhošťovaným cizincům a projevenou spolupráci během realizace správního vyhoštění. Přístup eskortujících policistů Ředitelství služby cizinecké policie k cizincům však považuji za nepřiměřený. Zpráva ze sledování správního vyhoštění proto přináší zjištění, která poukazují na vyskytující se nedostatky v průběhu realizace nuceného návratu obou vyhošťovaných cizinců.

Realizace správního vyhoštění by měla v zásadě probíhat bez použití donucovacích prostředků. Přiložení pout cizinci nelze užít jako preventivní opatření a **rozhodnutí o jejich použití má předcházet důkladné zhodnocení celé situace a náležité odůvodnění.**

Vyzývám proto Policii České republiky a Správu uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, aby co nejdříve splnily mnou navržená opatření, a jednaly tak v průběhu realizace nuceného návratu v souladu s mezinárodně přijatými standardy a českými předpisy.

Průběh realizace vyhoštění

Návratová operace počíná předáním vyhošťovaného cizince eskortujícím policistům v zařízení pro zajištění cizinců, pokračuje eskortou na hraniční přechod, kde je předán policejní eskortě příslušného státu.

Průběh návratové operace je závislý na různých aspektech vztahujících se k cizinci, eskortujícím osobám, způsobu dopravy a jiných nepředvídatelných okolnostech. Začátek samotné realizace vyhoštění je kritickým momentem pro cizince. To často vede k zvýšenému napětí a konfrontaci cizince s eskortujícími policisty. K předcházení problémovým situacím patří, mimo jiné, důkladné posouzení veškerých rizik, které by se mohly během návratové operace objevit (tzv. „risk assessment“). V rámci hodnocení je důležité vzít v potaz osobnost, dosavadní chování a individuální potřeby vyhošťované osoby s ohledem na dobu a způsob vyhoštění.

1. Použití donucovacích prostředků

Podle § 53 odst. 1 zákona o policii²¹ je policista „*oprávněn použít donucovací prostředek k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku*“. Mezi zákonem povolené donucovací prostředky patří například hmaty, chvaty, údery a kopy, pouta nebo prostředky k zamezení prostorové orientace.²² Policista je oprávněn je použít pouze za předpokladu, že donucovací prostředek umožní dosažení účelu sledovaného zákrokem a zároveň je nezbytný k překonání odporu nebo útoku osoby, proti níž policista zakročuje.²³ Policista je přitom povinen „**postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, ... nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem**“ [důraz doplněn].²⁴

1.1 Rozhodnutí o přiložení pout vyhošťované osobě

Podle zákona o policii je policista oprávněn použít vůči zajištěné osobě „*pouta a prostředky k zamezení prostorové orientace, ... je-li důvodná obava, že může být ohrožena bezpečnost osob, majetku nebo ochrana veřejného pořádku anebo že se osoba pokusí o útěk*“.²⁵ Oprávnění nasadit pouta je omezeno na odůvodněné případy, kdy použití omezovacího prostředku je odpovědí na aktuální riziko spojené s vyhošťovaným cizincem a pouze

21 Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

22 Podle § 52 zákona o policii.

23 Podle § 53 odst. 3 zákona o policii.

24 Podle § 11 zákona o policii.

25 Podle § 53 odst. 1 a § 54 zákona o policii ve spojení s čl. 2 odst. 6 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009, o eskortách, střežení osob a o policejních celách, ve znění pozdějších předpisů.

po nezbytně nutnou dobu.²⁶ Oprávnění nemá charakter preventivního opatření. Naopak, pouta by měl policista přiložit pouze, jsou-li k tomu dány zákonné důvody.²⁷

Vydání rozhodnutí o přiložení pout musí vždy předcházet posouzení konkrétní situace při zachování principu proporcionality.²⁸ Zda je nasazení pout v souladu se zásadou proporcionality, je potřebné určit samostatně u každého jednoho cizince.²⁹ Nasazení a použití pout nebo jiných donucovacích prostředků musí vždy sledovat legitimní účel a zároveň být přiměřené.³⁰ Paušální a rutinní poutání vyhošťovaných osob je podle názoru Ústavního soudu nepřijatelné a neoprávněné.³¹ Využití oprávnění přiložit pouta podle § 54 zákona o policii musí být náležitě zdůvodněno v rozhodnutí o eskortě. Odůvodnění musí být individualizované a obsahovat konkrétní příčiny, které vedly vedoucího eskorty k nasazení pout cizinci. Již dříve jsem upozornila ve svých zjištěních ze sledování vyhoštění, že policisté opakovaně využívají poutání cizinců jako preventivní omezovací prostředek bez toho, aby zhodnotili chování konkrétní vyhošťované osoby a aktuálních rizik.³²

V rámci průběhu návratové operace je důležité mít na paměti, že vyhoštění by mělo být vždy prováděno za současného dodržování základních lidských práv. Eskortující policisté jsou povinni zacházet s cizincem tak, aby neporušili jeho lidskou důstojnost a tělesnou integritu.³³ Aby bylo této zásady dostáno, je nevyhnutelné zhodnotit každou situaci individuálně s ohledem na vyhošťovanou osobu. Pro důkladné posouzení, zda mají být pouta použita, nebo ne, je nezbytné, aby eskortující policisté měli základní informace o cizinci, zejména jeho předešlé chování v průběhu pobytu v zařízení pro zajištění cizinců, zda má sklony k agresivnímu chování, zda má nějaké psychické problémy se sklony k sebepoškozování nebo zda se někdy v minulosti pokusil o útěk ze zařízení. Především by měli být eskortující policisté obeznámeni s postojem cizince k plánovanému návratu.

26 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2017-05-24]. Dostupné z:

http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

27 Tuto skutečnost zdůrazňuje také Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 o Policii České republiky In: Beck – online [online]. Praha [cit. 2017-05-25].

28 Association for prevention of torture. National Preventive Mechanisms: Monitoring the forced deportation flights of migrants [online]. Geneva © Association for the Prevention of Torture 2012. str. 7-8 [cit. 2017-05-25]. Dostupné z: http://www.apt.ch/content/files_res/OPCATBriefing_MonitoringDeportationFlights_en.pdf.

29 The European Council on Refugees and Exiles. Position on Return [online]. United Kingdom, Belgium © The European Council on Refugees and Exiles, 2003 [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/4d948adf9.pdf>.

30 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. listopadu 2003, Hénaf proti Francii, č. 65436/01, bod 56 nebo rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. prosince 1997, Raninen proti Finsku, č. 20972/92, bod 56 nebo rozsudek Evropského soudního dvora pro lidská práva ze dne 25. července 2013, Kummer proti České republice, č. 31233/11, bod 63-64

31 Nález Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. I. ÚS 860/15. Bod 78-79. Dostupné na: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-860-15_1 (rozhodnutí publikované pouze v NALUS)

32 Veřejná ochránkyně práv: Aktivity v roce 2015. Naše doporučení k vyhošťování cizinců.[citováno 2017-05-25]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/sledovani-vyhosteni-cizincu/prehled-aktivit/>

33 International Centre for Migration Policy Development. Guidelines and Monitoring Tools for Forced Return Monitoring. Vienna 2012. ISBN: 978-3-902880-51-2.

Veškeré tyto informace by měli mít k dispozici pracovníci Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra v zařízení pro zajištění cizinců, kteří by je na požádání Ředitelství služby cizinecké policie měli policistům pověřeným eskortou zpřístupnit.

Na základě provedeného sledování vyhoštění zaměstnankyněmi Kanceláře bylo zjištěno, že v rozhodnutí o eskortě obou cizinců bylo již dopředu poznačeno, že pouta budou použita a bude tedy využito oprávnění dle § 54 zákona o policii. V rozhodnutí o eskortě obou cizinců není uveden žádný důvod poutání těchto osob, pouze jsou uvedeny pokyny o režimu eskorty. V pokynech je uvedeno, že „**pro důvodnou obavu**, že při eskortě může dojít k ohrožení bezpečnosti policisty, jiných osob, majetku nebo veřejného pořádku anebo že se osoba nebo osoby pokusí o útěk, **která je založena na nemožnosti získat o eskortované osobě** nebo osobách **relevantní informace a bez možnosti predikovat postoj k provedení a účelu eskorty**, je policista oprávněn podle § 54 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, použít u zajištěné osoby pouta. O sejmutí pout v průběhu nebo při dokončení eskorty, nebo jejich opětovném použití po sejmutí v průběhu eskorty rozhoduje policista, tyto skutečnosti zaznamená do rozhodnutí o eskortě“.³⁴

Pověřené zaměstnankyně Kanceláře pořídily v průběhu sledování vyhoštění kopie osobních spisů a zdravotní dokumentace cizinců. Protože v době sledování vyhoštění nebyly k dispozici sociální spisy cizinců, vyžádal si je pověřený zaměstnanec Kanceláře zpětně. Ze spisové dokumentace vyplynuly tyto skutečnosti. Krajské ředitelství Policie Karlovarského kraje dne 20. dubna 2017 dožádalo Ředitelství služby cizinecké policie o provedení eskorty pana A. V žádosti bylo uvedené, že se „**jedná o cizince, u kterého není důvod se domnívat, že by mařil průběh eskorty nebo správního vyhoštění**“.³⁵ [důraz doplněn]. Podle sociálního spisu se pan A. v Zařízení pro zajištění cizinců Balková „**choval slušně, nebyly s ním problémy, vnitřní řád dodržoval. Volný čas trávil především tím, že hrál s ostatními klienty karty.**“ [důraz doplněn]. V případě pana B. se také jednalo o bezproblémovou osobu. Podle sociálního spisu se pan B. „v zařízení **choval tiše, nenápadně, nebyl konfliktní. Vnitřní řád dodržoval.** Ve volném čase většinou hrál karty s ostatními klienty.“[důraz doplněn].

Pověřené zaměstnankyně Kanceláře byly přítomny předání cizinců eskortujícím policistům v Zařízení pro zajištění cizinců Balková. Cizinci podepsali poučení o eskortě a byla jim nasazena pouta. Před použitím pout nebylo cizincům vysvětleno nebo jinak objasněno, z jakého důvodu jsou jim pouta nasazena, a zda jim budou v průběhu eskorty sundána nebo ne. Po ukončení realizace správního vyhoštění se proto pověřené zaměstnankyně Kanceláře doptaly na důvody, které vedly velitelku eskorty k rozhodnutí nasadit pouta oběma cizincům. Velitelka eskorty k dotazům uvedla, že k poutání mají oprávnění dle zákona, dále jako důvod uvedla, že v případě obou cizinců šlo o správní vyhoštění a ne o dobrovolný návrat a jako stěžejní důvod uvedla, že cizinci mohou být nebezpeční.

34 Rozhodnutí Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie ZC Balková, o eskortě pana B. ze dne 26. dubna 2017, č. j. CPR-8685-26/ČJ-2017-933000, a rozhodnutí Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie ZC Balková, o eskortě pana A., č. j. CPR-6991-21/ČJ-2017-933000.

35 Krajské ředitelství Policie Karlovarského kraje, odbor cizinecké policie, oddělení pobytové kontroly, pátrání a eskort. Provedení eskorty – dožádání ze dne 20. dubna 2017, č. j. KRPK-17202-55/ČJ-2017-190022.

Na následný dotaz, zda jsou tedy cizinci, dle jejího názoru, osobami nebezpečnými, neopověděla a opakovaně uvedla, že jde o vyhoštění, nikoli o dobrovolný návrat a že cesta ze Zařízení pro zajištění cizinců Balková na hraniční přechod Starý Hrozenkov – Drietoma je dlouhá cesta.

Rozhodnutí o eskortě opravňuje eskortujícího policistu použít pouta v případě, že existuje důvodná obava, že by osoba mohla ohrozit osobu policisty, majetek nebo věřený pořádek, nebo že by se mohla osoba pokusit o útěk. Použití pout tedy není automatickým krokem, ale představuje odpověď na aktuální situaci a existenci důvodné obavy, že může dojít k maření správního vyhoštění ze strany cizince. Podle znění rozhodnutí o eskortě může tato obava vzniknout z důvodu nemožnosti získat relevantní informace o vyhošťované osobě a jejím postoji k realizaci nuceného návratu. Tyto informace však byly uvedené v sociálních spisech cizinců a v případě pana A. také v žádosti o eskortu. Krajské ředitelství Policie Karlovarského kraje **explicitně uvádí v žádosti o provedení eskorty, že není důvod se domnívat, že by pan A. mařil průběh eskorty nebo správního vyhoštění.** Ze sociálního spisu také vyplývá, že v obou případech šlo o slušné osoby, s kterými nebyly žádné problémy, a dodržovaly vnitřní řád zařízení. Právě tyto informace vedou k domněnce, že není důvodné se domnívat, že by tito cizinci činili během eskorty problémy a snažili se mařit účel eskorty. Lze předpokládat, že kdyby měli eskortující policisté k dispozici tyto informace, bylo by jednodušší predikovat chování cizinců, a tudíž předejít použití donucovacích prostředků v případě, že by to nebylo za daných okolností nevyhnutelné. Sdílení relevantních informací by mělo pozitivní dopad na průběh eskorty, jelikož by byli policisté lépe připraveni na osobu, kterou mají doprovodit na hraniční přechod.

Rozhodnutí nasadit pouta cizincům proběhlo ještě před samotným setkáním vedoucí eskorty s cizinci. Přitom eskortující policisté nevěděli nic o chování cizinců a o tom, jak se stavějí k realizaci svého návratu. Tomuto rozhodnutí tedy nepředcházelo žádné individuální hodnocení aktuální situace s ohledem na osobu cizince. Ani následně nebyla schopna vedoucí eskorty zdůvodnit, proč se domnívá, že by mohli být cizinci nebezpeční. Pouhé konstatování, že jde o správní vyhoštění, nezakládá právní důvod pro nasazení pout cizinci bez dalšího. S ohledem na výše uvedené skutečnosti a zjištění nešlo o nebezpečné cizince, u kterých bylo důvodné se domnívat, že budou mařit průběh realizace správního vyhoštění. Rozhodnutí velitelky eskorty o použití pout nepodléhalo tedy zákonné povinnosti zkoumat aktuální situaci a přiložit pouta pouze v případě odůvodněné potřeby. Naopak nutnost použití donucovacího prostředku předpokládali policisté ještě před samotným setkáním s vyhošťovaným cizincem a posouzením aktuálních rizik u konkrétního cizince. Pouta byla proto použita v rozporu s právními předpisy a jejich přiložení neodpovídalo zákonnému požadavku důkladného individuálního zhodnocení situace

Opatření k nápravě určené Ředitelství služby cizinecké policie:

- 1) Rozhodnutí o přiložení pout nesmí představovat preventivní opatření. Každé rozhodnutí o eskortě, ve kterém je uvedeno, že pouta byla přiložena, musí být opatřeno náležitým odůvodněním. (průběžně)**

Opatření k nápravě určené Ředitelství služby cizinecké policie a Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra:

- 2) Zavést účinný systém výměny informací o vyhošťované osobě mezi Ředitelstvím služby cizinecké policie a Správou uprchlických zařízení. (průběžně)**

Přehled opatření k nápravě

Průběžně

- **Opatření určená Ředitelství služby cizinecké policie:**

Rozhodnutí o přiložení pout nesmí představovat preventivní opatření. Každé rozhodnutí o eskortě, ve kterém je uvedeno, že pouta byla přiložena, musí být opatřeno náležitým odůvodněním.

Zavést účinný systém výměny informací o vyhošťované osobě mezi Ředitelstvím služby cizinecké policie a Správou uprchlických zařízení.

- **Opatření určené Správě uprchlických zařízení Ministerstva vnitra:**

Zavést účinný systém výměny informací o vyhošťované osobě mezi Ředitelstvím služby cizinecké policie a Správou uprchlických zařízení.

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

Veřejný ochránce práv Sp. zn.: 18/2017/NZ/VS-11593/2017
OMBUDSMAN Sledování správního vyhoštění

Projekt Podpora účinného systému sledování nucených návratů, registrační číslo AMIF/8/02, je spolufinancován v rámci národního programu Azylového, migračního a integračního fondu.